

Kunnallisarkistoyhdistys

Kunnallisarkistoyhdistys ry

Hallitus

Lausunto: HE 169/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta.

Lausuntona otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen viittaamme samaa lakimuutosta koskevien aiempien lausuntokierrosten yhteydessä antamiimme kommentteihin ja toteamme seuraavaa:

Yhdistys kiittää mahdollisuudesta osallistua lausunnon antamiseen. Valitamme lausuntoajan lyhyteen viitaten, ettei meillä ollut valmistella lausuntoamme perusteellisemmin ja esimerkiksi toteuttaa jäsenistöllemme kyselyä asiasta. Lisäksi näemme hyvänä, että lakimuutos etenee jo tällä hallituskaudella.

Yhtenä huolenaiheena näemme arkistoitujen aineistojen tietopalvelun tulevaisuuden. Vastausaika olisi pidempi kuin julkisuuslaissa ja maksut saattavat nousta kynnyskysymykseksi. Ymmärrämme tämän arkistoidusta aineistosta huolehtivan organisaation (Kansallisarkisto) resurssien ja rahoituksen kannalta, mutta pitkä vasteaika ja kustannukset voivat heikentää hallinnon avoimuutta, tutkimuksen vapautta ja yleistä luottamusta sekä yksilön oikeutta omiin tietoihinsa, jos omien tietojen tarkastaminenkin voi olla maksullista.

Viranomaistoimikunnan näkökulmasta toivomme, että varmistetaan tietopalvelun tehokkuus ja nopeus silloin, kun arkistoistua tai palveluun jo säilytysaikana siirrettyä aineistoa tarvitaan alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Viranomaiskäytön tarpeet poikkeavat tutkimuskäytön tarpeista, joita silmällä pitäen Astia -palvelu on suunniteltu.

Näemme hyvänä, että arkistointilakiluonnoksessa on huomioitu paremmin arkistoinnin suunnittelu sekä asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistollinen arvonmääritys osana organisaation tehtäviä. Tämä ei kuitenkaan riitä takaamaan sitä, että organisaatiolla on riittävä osaaminen arkistointiin liittyen. Arkistoinnin osaaminen poikkeaa tiedonhallintalaissa määritellystä osaamisvaateesta.

Aikaisemmassa lausunnossaan Kunnallisarkistoyhdistys on lausunut: "Lakiesityksen 22 §:ssä säädettäisiin Kansallisarkiston arviointitehtävästä, ja todetaan, että puutteita havaitessaan Kansallisarkisto voi kiinnittää viranomaisen huomiota määräysten toteuttamiseen ja vaatimusten täyttämiseen. Lakiesityksessä ohjausmahdollisuudet jäävät kaiken kaikkiaan hyvin kevyiksi, vaikka samaan aikaan ainakin kuntakentällä ohjausta varsinkin muutosvaiheen toteutuksissa tarvittaisiin paljon." Tämä pätee erityisesti nykytilanteessa, jossa tiedonhallintalautakunnan toimintaa ollaan ajamassa alas.

Esitys jättää kunnille toimintavapautta, mutta toivomme, että esimerkiksi tiedonhallintamalliin, arkistoitavan aineiston rajaamiseen, säilytys- ja arkistointivaiheen rajan ajankohdan määrittelyyn ja säilytysaikoihin ym. strategisen ja operatiivisen tason rajapinnalle muodostuviin tehtäviin on olemassa ohjaava viranomainen, jolla on riittävät resurssit toteuttaa edellä mainittuja tehtäviä. Kuntakentällä keskitetyn ohjauksen tarve korostuu, kuntaorganisaatioiden ollessa kokoluokiltaan, tehtävärakenteiltaan ja hallintokulttuureiltaan erilaisia.

Kiitämme vielä mahdollisuudesta osallistua lausuntokierrokseen ja olemme mielellämme mukana yhdistyksemme toimialaa koskevan ja sitä sivuavan lainsäädännön ja muun normiston kehittämisessä.

Kunnallisarkistoyhdistys ry:n hallitus